

Shqip

Drejtor **EDNIK MYTQRI**
Dyryndëtor **ALFRED PEZA**
Zërdyryndëtor **URBI DUKAJI**

Viti I - Nr. 249 E diel, 12 nëntor 2006 E përditshme e pavarur Çmimi 90 lekë, 1.5 euro

Adresa e redaksisë:
Bulevardi "Zogu i Parë",
Pallati 13-bashkë, A.p. 3
Të: 04 272 565 + 460 (9) 20 35 508
E-mail: info@gazeta-shqip.com

www.gazeta-shqip.com

E DIEL, 12 NENTOR 2006

SHQP 17

MANI

Festë pa fund për Sulltanin e Bruneit. 45 miliardë euro në 20 vjet

NE FAQEN 30

MIREGENIE

Multipower për të ruajtur shëndetin e një formë sa më ideale fizike

NE FAQEN 29

TEKNOLOGJI

Për të gjithë adoleshentët vjen "Vectrix", skuteri elektrik me 100 km/h

NE FAQEN 31

Shqip NDRYSHJE

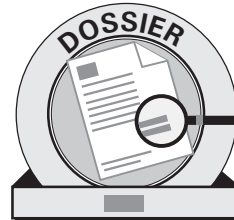
Gjek Marinaj tregon për "Shqip", si zëvendësoi në tekstet shkollore një amerikan me gjenin tonë Kadare në programin mësimor të kolegjit të Dallasit

A shtu sikurse dihet tashmë, fama e shkrimtarit tonë të madh Ismail Kadare, prej disa dekadash i ka kaluar kufijtë e Shqipërisë dhe ai është bërë i njohur edhe në shumë vende të botës, ku janë botuar dhe ribotuar pjesa më e madhe e veprave të tij. Madje jo vetëm kaq, por disa nga librat e tij më të spikatur në gjininë e prozës kanë fituar të drejtën të studiohen edhe në tekstet e programeve mësimore të kolegjeve të ndryshme të këtyre

shteteve. Një nga ato shkolla ku studiohet vepra e Kadaresë është "Richland College" në Dallas të Teksasit të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, ku prej disa vitesh nxënësit e tij në lëndën e letërsisë botërore kanë të programuar librin "Ura me tri harqe", të cilin shkrimtari ynë i famshëm e ka shkruar në fillimin e viteve '70-të. Po si është bërë e mundur që kjo vepër e Kadaresë...

NE FAQET 18-19

Intervistë ekskluzive për gazetën "Shqip" e shqiptaro-amerikanit Gjek Marinaj, me origjinë nga Malësia e Madhe, *i cili që prej vitit 1990 jeton e punon në Dallas të SHBA-së*. Si arriti ai të higje nga tekstet mësimore të "Richland College", ku jep mësim, shkrimtarin më të madh amerikan të të gjithë kohërave, Nathaniel Hawthorne dhe në vend të tij të fuste shkrimtarin tonë Ismail Kadare

DASHNOR KALOÇI

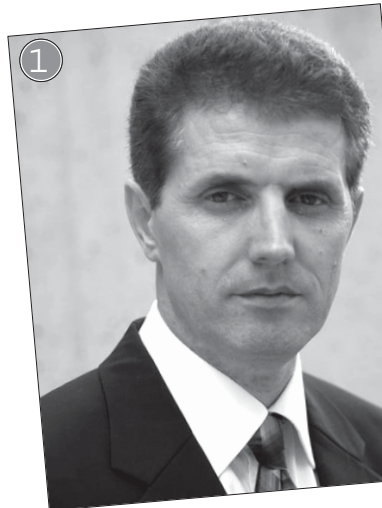
A shtu sikurse dihet tashmë, fama e shkrimtarit tonë të madh Ismail Kadare, prej disa dekadash i ka kaluar kufijtë e Shqipërisë dhe ai është bërë i njohur edhe në shumë vende të botës, ku janë botuar dhe ribotuar pjesa më e madhe e veprave të tij. Madje jo vetëm kaq, por disa nga librat e tij më të spikatur në gjuhën e prozës kanë fituar të drejtën të studiohen edhe në tekstet e programeve mësimore të kolegjeve të ndryshme të këtyre shteteve. Një nga ato shkolla ku studiohet vepra e Kadare është "Richland College" në Dallas të Teksasit të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, ku prej disa vitesh nxënësit e tij në lëndën e letërsisë botërore kanë të programuar librin "Ura me tri harqe", të cilin shkrimtari ynë i famshëm e ka shkruar në fillimin e viteve '70-të. Po si është bërë e mundur që kjo veper e Kadare të studiohet në atë kolegji? Lidhur me këtë, dëshmon për herë të parë, ekskluzivisht për gazetën "Shqip", shqiptaro-amerikanin Gjek Marinaj (me origjinë nga Malësia e Madhe, prej vitit 1990 jeton e punon në SHBA), i cili është dhe pedagogu i atij institucioni arsimor, ku arriti ta realizonte këtë gjë.

Zoti Marinaj, si ju lindi ideja dhe pse vendoset që të fusnit në programet mësimore të kolegjit librat e Kadare? Si u prit kjo gjë nga titullarët e atij institucioni arsimor ku ju jeni pedagog?

Ideja nuk ka qenë e formuar plotësisht në faktin se Kadareja është një shkrimtar shqiptar. Ai ofron një fuqi të rëndësishme në gravitetin e së bukures në letërsinë e sotme botërore. Kjo nuk do të thotë se nuk jam ndikuar prej njohjes nga afër me krijimtarinë e tij. Megjithatë, ideja për futjen e Kadare në programin mësimor të kolegjit nuk ka qenë një produkt i nostalgjisë, por i këmbënguljes time profesionale për t'u afruar studentëve oportunitetet më të përshatshme për suksesin e tyre shkollor. Idete për të realizuar diçka gjithmonë duhet të jenë në balance me qëllimin e finalizimit të tyre. Në rastin tim, qëllimi ka qenë konkret. Në njërin anë, edhe sikur letërsia e Kadare të rrezatonte për studentët e mi vetëm një fraksion të efektit të kenaqësisë dhe argëtimin letrar që përjetoj unë, ato do të ngeleshim mëse të kënaqur me vendimin tim. Nga ana tjetër, dhe më e rëndësishmja, duke u dhënë studentëve oportunitetin të studiojnë një shkrimtar të kalibrit Kadare, unë i ftoj të hyjnë në një univers krejt të ri letrar për ta. Aty u jepet mundësia të shijojnë reflektimin e një ylbërri të çuditshëm letro-artistik, ku larmia e ngjyrave të dritës që gjenden aty ka nocione homeriane, në kuptimin e hapësirës së imagjinatës dhe një thellësi virgilliane në aspektin e aplikimit të fuqisë së mendimit artistik në prozë. Së bashku ato bashkëngjijën një kompozim sipas mësimëve që nxjerrim nga pena e Dantes. Pra, letërsia Kadareane ishte një "manual" më i kompletuar se ai që ata studiojnë më parë për të njëjtin klasë.

Meqë e përjetoni një ndjenjë kaq të fortë për librat e Kadare, pse e realizuat kaq vonë futjen e tij në programet e kolegjit ju jeni mësim?

Mungesa e eksperiencës ka luajtur rol in e saj në këtë proces. Vitin e parë të mësimdhënies e kam kaluar si "duke ecur mbi vezë", duke zbatuar me konkretësi dhe duke konsideruar gati çdo sugjerim të kolegjeve, apo u përqendruar shumë në ide të mia, pa u opsonet që kisha për të ndihmuar në mënyrë sa më efektive studentët. Mendimi se studentët amerikanë kanë nevojë për letërsinë e Kadare, më është vërtitur në vetëdije për një kohë të gjatë. Nxitimi për të marrë kontroll të plotë pedagogjik, për fat të mirë nuk më zgjati shumë. Me njohjen se "kush është kush" në bordin drejtues të kolegjit, fillova të "nxjerr krye" dhe të shpreh mendimet e mia se çfarë është e nevojshme për stilin tim të mësimdhënies dhe për studentët e mi. Midis të tjerash, kërkova ndryshime teksteve të detyruara suplementare për seksionin e letërsisë botërore të lëndës

"Si e futa Kadarenë në programet mësimore të kolegjit të Dallasit"

"English and Communication" që jepja. Në fillim insistova në zëvendësimin e librit "The old man and the sea" (Plaku dhe deti) të nobelistit amerikan Ernest Hemingway, me librin "The bluest eye" (Syri i kaltër) të nobelistit tjetër amerikanë, Tony Morrison. Më vonë, pasi e ndjeva vendimi i punës ishte i sigurt, pavarësisht nga natyra e kërkesave që parashitja, bera kërkesën për zëvendësimin e librit të dytë "The scarlet letter" (Germa e kuqe) të shkrimtarit amerikan Nathaniel Hawthorne me librin "The concert" (Koncert në fund të dimrit) të Ismail Kadare.

Dhe cila ishte përgjigja që morët?

Pas një kohe, për zhgënjimin tim u aprovua vetëm ndryshimi për librin e parë. Ndërsa për librin e Kadare moram një përgjigje të shkurtër, të ftohtë negative, ku thuhet: "Pas shqyrtimit të kërkesës tuaj për zëvendësimin e librit "The scarlet letter", të Nathaniel Hawthorne, me librin "The concert" të Ismail Kadare, ju njoftojmë me keqardhje se kërkesa juaj nuk është aprovuar. Klasa juaj ka në program vetëm dy libra suplementarë dhe ne mendojmë se libri i parë është më i përshatshëm se i dyti për programin tonë".

Cila ishte lëvizja juaj e dytë, apo plani B, në se mund të themi kështu?

Edja se refuzimi i kërkesës time kishte të bënte me një problem sipërfaqësor, që shpallte paralellisht me një çështje më të thellë. Problemi i parë ishte tematika dhe mësimet konstruktive që mund të ndërrim studentët nga zhvillimi i ngjarjeve të trajtuara. Kjo nuk më befasonte, për vetë faktin se njëri libër trajtonet standardet morale dhe konsekuencat e tyrejes së tyre në Bostonin e një të kaluar relativisht të lashtë, kurse tjetri kishte të bënte me marrëdhëniet shqiptaro-kineze të dekadave të fundit të shekullit që kaloi. Thelbi i hezitimit të tyre, mendoj unë, ishte edhe njohja e plotë e vlerave artistike të Nathaniel Hawthorne, i cili është i njohur si njëri nga shkrimtarët më të mëdhenj amerikanit të gjitha kohërave, përball njohjes së kufizuar e aftësive letrare të shkrimtarit shqiptar që bëhej falë të zëvendësonte atë. Kështu, rezervova një kohë të përshatshme me drejtorin e departamentit të gjuhës dhe letërsisë angleze të kolegjit, pro-

fesor Ed H. Garcia. Pas takimit të planifikuar për 30 minuta, i cili zgjati gati 2 orë, u bë i mundur miratimi, por për një libër tjetër të Kadare, atë të titulluar "The three arched bridge" (Ura me tri harqe).

Cila ishte strategjia juaj që bëri të mundur të thyenit barrierën e kundërshtimit, dhe pse "Ura me tri harqe"?

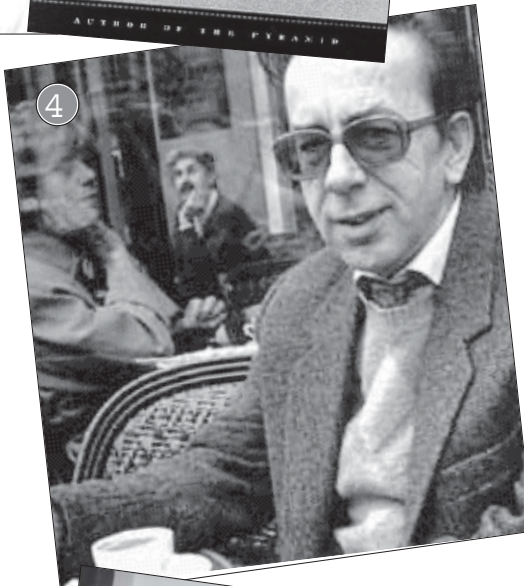
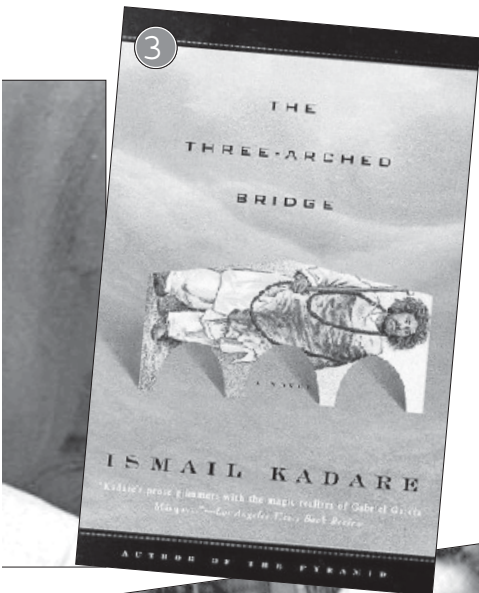
Në fillim i shpjegova se është në interesin e studentëve të mi që ata të ekspozohen të një larmi teknikash dhe burimesh akademike që mundësojnë kalimin e formave e teksteve letrare nga kultura e huaja për të kultura jonë (amerikane). Në të njëjtin kohë, i parashitja mendimin se është e rëndësishme që studentëve t'u jepet mundësia e një përfitimi më të madh drejt thesarëve të letërsisë së Ballkanit dhe të krejt Evropës Lindore. Këtë e lidha me idenë se letërsia e Kadare dhe metodologjitë e gjetura në artin e prozës e tij të përkthyer në anglisht, mund të kontribuojnë ndjeshëm në ndihmë të studentëve, vecanërisht në revitalizimin e aktit të interpretimit dhe të promovimit të studimeve të disiplinave të artit dhe humanizimit. Pra u mundova të argumentoj se studentët tashmë kishin më shumë nevojë për letërsinë e Kadare, se për atë të shkrimtarit Nathaniel Hawthorne. Disa nga pikat shtesë të argumentit konsistonin me nevojën e mësimin të metodave se si letërsia e përkthyer mund të aplikohet tek interpretimi e saktia të tekstit letrar dhe të humanizimit në përgjithësi. Po kështu, gjatë njohjes me letërsinë e shkrimtarit shqiptar, studentët do të mësonin se si komunikimet ndërkulturore dhe negoci-

jt letërsinë perëndimore në prozën e tij: filozofinë. Faktikisht, Kadareja dhe Hawthorne kanë ngjashmëri në librat e tyre. Siç e thashë edhe më lart, ishte detyra ime t'i bindja profesor Garcia-në dhe dy profesorët e tjerë, që ai kishte ftuar të merrnin pjesë në këtë takim, Hillary Fleming (profesoreshe e letërsisë botërore) dhe Mike Garza (profesor i psikologjisë), se nëse studentët do të humbinin diçka nga largimi prej njërit libër, në të njëjtin kohë do të fitonin diçka nga studimi i librit tjetër. Aq më tepër kur propozimi im i fundit ishte "Ura me tri harqe", kundrejt librit "Germa e kuqe". Të dy librat kishin linja të caktuara që bashkoheshin në të njëjtin pikë të trajtimit të skenave. Midis të tjerash nxora konkluzione se të dy librat përqendroheshin në lidhjet e traditës fetare (të kohëve e tyre respektive) me mëkatin dhe diturinë njerëzore. Të dy librat i japin një rëndësi të veçantë aspektit social dhe perceptive për ta jetuar atë në akord me parametrat e orkestruar nga grupe me interesa të caktuara në shoqëritë përkatëse. Në një nivel tjetër kemi të bëjmë me disa veçori psikologjike, të ngjashme me të dy librat, të identitetit dhe jetës personale të personazheve. Në të dy librat duhej të murosej nga një jetë që të tjerët të gjenin sado-fiksion dhe qetsi mendore në jetën e tyre, ndonëse njëri murim bëhet në trupin guror të një ure dhe tjetri në trupin antisocial të një shoqërie hipokrite...

Si reagioni profesorit gjatë argumenteve që u parashitni ju, çfarë përfytyrës të kanë bërë më shumë përshlyetje?

PËrjet që bënim, me kalimin e kohës morën natyrën e një bisede shoqërore. Në fillim duhej interesi i tyre se duhej të bëja transformimin e ideve që kisha nga funksionin teorik në atë praktik. Dhe se si do të ndikonte ky transformim në jetën akademike dhe sociale të studentëve. Megjithatë, kur filluam të bisedonim më ishën vetëm disa arsye që të shtyjnë të mendoje se letërsia e Kadare do të ishte më e nevojshme për studentët dhe kishin të bënin vetëm me origjinën kulturore dhe pikën geografike të vendit lindjes së autorëve. Madje edhe kur fola për faktorin poezi, si një avantazh në prozën e Kadare, kuptohej se edhe Hawthorne e kishte një të veçantë dominues ndaj kre-

Ishin vetëm disa arsye që të shtynin të mendoje se letërsia e Kadaresë do të ishte më e nevojshme për studentët dhe kishin të bënin vetëm me origjinën kulturore dhe pikën gjeografike të vendlindjes së autorëve. Madje edhe kur fola për faktorin poezi, si një avantazh në prozën e Kadaresë, kuptohej se edhe Hawthorne e kishte një të veçantë dominuese ndaj krejt letërsinë perëndimore në prozën e tij: filozofinë

4

5

fjalë të vetme kundërvënien publike të disa prej kundërshtarëve të Kadaresë. cila do të ishte ajo fjalë? Të them të drejtën nuk e prisja një pyetje të tillë prej tij, ndaj, për herë të parë në bisedë hezitova të përgjigjem "vetëtimthi". U desh të mendohesha për disa sekonda, sepse në mendje mu sollën disa fjalë që do të ishin të përshtatshme, si xheloz, Shqipëri, mbrojtje, dukje, prijte etj. Por sfida ishte se duhej të përgjigjesha në një fjalë të vetme. Fjala që u dhashe qe: *Injorance*.

Cili ishte reagimi i tyre pas përgjigjes tuaj?

Mesa duket, ata nuk e pritën një përgjigje të tillë. Nuk folën, por reagimet e dukshme të fytyrave të tyre, më dhanë të kuptoj të duhej të bëja shpjegime të mëtejshme. U mundtova ta mbyllte kapitull më shpjegime anësore duke shpjeguar se: dikur shkencëtarët besonin se një objekt gjatë djegies lëshonte një substancë që quhet hlogjiston, që në vizionin tonë duket si flakët e zjarrit. Mjekët dikur besonin se simundjet e vinit si humbje e ekuilibrit të humorit (dikja e ngjashme me energjitë emocionale) në gjak. Biologjistët dikur besonin se gjallesat nuk do të ndërpriteshin kurrë nga ekzistenca, dhe se nuk mund të vinitin kurrë gjallesa të tjera në ekzistencë. Gjeologjët dikur besonin se kontinentet nuk kanë lëvizur kurrë nga vendi që gjendeshin të pozicionuar. Shumica e njerëzve në botë besonin se dielli sillte rreth tokës dhe se tokja ishte qendra e universit. Por tani ne e dimë se këto ide, dikur të pranuar nga shumë njerëz inteligjentë, nuk janë të vërteta. Me këto shpjegime desha të jap përshlytjen se kundërshtarëve të Kadaresë u duhet akoma kohë për ta kuptuar atë dhe rrolin e tij në letërsinë shqipe dhe botërore. Unë shpreh bindjen time se pavarësisht nga origjina e acarimit apo e urrejtjes së disave ndaj tij, shtresa më e thellë e veprimëve të tyre ndaj Kadaresë nuk është asgjë tjetër veçse një mocaçi i përmblytur nga ujërat e zeza të injorancës. Gjithnjë duke lënë të kuptojnë se këto janë gjykimet e mia personale dhe se mund të mos reflektojnë këndvështrimet e të tjerëve kundrejt kësaj çështjeje, shpjegovase, në fakt, lufta kundër Kadaresë nuk kishte të bënte fare me Kadarenë personalisht.

Me siguri përgjigja juaj i shtyu të kërkojnë shpjegime të mëtejshme?
Po. Ata u ndalën veçanërisht të fjalë

jetëshkrimi

Shkrimtar, përkthyes e poet, fitues i disa çmimeve ndërkombëtare

Kush është Gjek Marinaj?

Gjek Marinaj u lind në fshatin Brut të Malësisë së Madhe, në vitin 1965. U largua nga Shqipëria për arsye politike në vitin 1990 dhe u vendos si azilant politik në SHBA. Në vitin 1994 ai përfundoi studimet në Institutin Mjekësor ASPT në Arlington. Katër vjet më vonë u diplomua në Shkencat e Përgjithshme të kolegjit "Brookhaven" në Dallas. Shkollën e lartë të arteve dhe humanizmit e përfundoi në Universitetin e Dallasit, në Teksas. Ai është autor i dy librave me poezi, tri librave me përkthime dhe i një libri intervistash me individualitete të zgjedhura. Marinaj është gjithashtu botues dhe redaktor aktual i revistës "Pena", revistë letrare e Shoqatës së Shkrimtarëve Shqiptaro-Amerikanë. Aktualisht ai vazhdon studime specializuese pasuniversitare për në degen e Letërsisë Botërore në UTD. Shkrimet me karakter akademik-letrar i janë botuar në disa gazeta dhe revista letrare amerikane. Emri i tij është përkthyer edhe në 4 antologji poetike amerikane: "A Moment in Time" (1995), "A Muse to Follow" (1996), "Best Poems of the

PERSONAZHI

Aktualisht, Marinaj jep mësim lëndët English & Communications si dhe Letërsinë Botërore në "Richland College", në Dallas të Teksasit, ku jeton me bashkëshorten e tij, Dusita

"90" (1999) dhe "Echoes From the Silence" (2003). Po kështu, në vitin 2003, dy poezitë e tij u përkthye në antologjinë "Un alphabet al poeziei albaneze" në Rumani, përkthyer dhe botuar në rumanisht nga shkrimtari Ardan Kacyku. Shkrimtari, poeti e përkthyesi Marinaj, gjithashtu deri tani ka fituar disa çmime letrare, ku ndër të tjera mund të përmendim çmimin e parë në poezi (13 tetor, 2006), dhënë nga revista letrare "Sojourn" me rastin e 18-vjetorit të botimit të saj. Librat që ka botuar deri më tani janë: "Mos më ik larg", 1995 (poezi), "Infinit", 2000 (poezi) "Ana tjetër e pasqyrës", 2003 (intervista) "Ora e paqes", 2005, (përkthim dhe poezi nga Rainer Schulte) "Në shpellën e Platonit", 2006 (përkthim dhe poezi nga Frederick Turner) "Poezia Bashkëkohore Amerikane", 2006 (Antologji e poezisë bashkëkohore Amerikane-përkthim). Aktualisht, Marinaj jep mësim lëndët English & Communications si dhe Letërsinë Botërore në "Richland College", në Dallas të Teksasit, ku jeton me bashkëshorten e tij, Dusita.

FOTOT

- 1. Gjek Marinaj, shqiptaro-amerikani që dëshmon për "Shqip"
- 2. Shkrimtari i famshëm Ismail Kadare, Paris 2003
- 3. Kqertina e librit "Ora me tri huazë" e Kadaresë, që studiçhet në tekstet mësimore të Richland College të Dallasit
- 4. Ismail Kadare në një lokal të Parisit
- 5. Gjek Marinaj duke folur pas marrjes së çmimit nga revista letrare "Sojourn", me rastin e 18 vjetorit të botimit të saj
- 6. Pjesëmarrësit e ceremonisë së ndarjes së çmimeve nga revista "Sojourn"
- 7. Redaktori i revistës "Sojourn", duke i dorëzuar çmimin Marinajt

pikës së bisedës. Filozofia e tyre është: "mbrojtja më e mirë është sulmi." Ata ose i kanë kryer vetë, ose janë të instrumentuar nga ata që i kanë kryer vetë ato "krime" për të cilat akuzojnë Kadarenë. Këtyre tip njerëzish "u shkon bark nga goja" kundra Kadaresë, vetëm për të mbajtur krimet e veta në breshërinë e fjalëve të këqija dhe shpifjeve, duke i bërë parapritë dhe duke ia bërë të frikshme shoqërisë iniciativën e mundshme për t'u futur në mes për të zbuluar të vërtetën. Por grupi i pestë dhe më i rrezikshmi përbehet nga ata që e sulmojnë Kadarenë për të dëmtuar kombin shqiptar. Ata nuk duan që Kadareja të fitojë çmimin "Nobel", sepse nuk duan që Shqipëria ta fitojë atë. Ata nuk duan që Kadareja të studiohet në koleget dhe universitetet e huaja, sepse edhe tematika, shqetësimet, kultura, dhe jeta e shqiptarëve do të studiohej e vlerësohej. Ata nuk duan që Kadareja të zotërojë vendin e vet në hartën e letërsisë botërore, sepse nuk duan që Shqipëria të zotërojë vendin e vet në hartën e letërsisë botërore...

Cilat janë marrëdhëniet tuaja personale me Kadarenë?

Kryesisht marrëdhënie autor-lexues. Deri tani nuk kam pasur fatin të takohem me të personalisht, por kam biseduar 3-4 herë më të në telefon. I jam mirënjohës që më ka dhënë një intervistë të gjere dhe të sinqerte për librin tim "Ana tjetër e pasqyrës". Por mbi të gjitha i jam mirënjohës për letërsinë e tij, studimin i së cilës ka bërë ndryshime mënjore në drejtimin e jetës time intelektuale.

A e di Kadareja që libri i tij studiomërisht në kolejin ku ju jepni mësim?

Nuk jam i sigurt.
Të kthehemi te biseda juaj me profesorët e "Richland College", si përfundoi ajo?

Me mbarimin e bisedës zura tre miq të rinj, të cilët falënderova për miratimin e futjes së librit "Ura me tri huazë" në programin e kolegjit. Kur u ngritëm në këmbë për të dalë, profesoresha Fleming më bëri pyetje e parë: "The se lufta kundër Kadaresë nuk ka të bëjë fare me Kadarenë. Por çfarë mundësi t'i thuash të gjitha ato që kish për të thënë në lidhje me perceptimin tënd?" Unë i përgjigja: Cillido shkrimtar shqiptar, po të gëzojmë madhësinë e Kadaresë, do të sulmohej me të njëjtat akuzat, nga të njëjtat grupe. Në të njëjtën kohë, i solla ndërmend se kjo nuk është as një dukuri e re, as një fenomen autentik shqiptar. Shkrua se të njëjtën fat, afërsisht në të njëjtën moshë që ka Kadareja sot, ka vuajtur edhe Sokrati në vitin 339 para Krishtit, të cilin e akuzuan për korruptionin dhe mëkatin e të rinjve. Gjykata, i kujtova asaj, pat zgjedhur një juri të përbërë nga 501 qytetarë. 281 prej të vdeqe e cilësuan faktor dhe e denuan me çelëqe edukuesin dhe filozofin e shkretë, dhe asnjë prej tyre, me sa di unë, nuk ka qenë shqiptar.